

בלבבי משכן אבנה

לאנשים שרוצים להתקדם בחיים

טו) הרי זה רמז לתומכי התורה הקשורים קשר בל ינתק, בזה ובבא, בלומדי התורה, ושכרם בל יתואר.

אבל מה חשוב יותר - הבדים, או הארון עצמו? ... וכה סיפר הרב מ.ד. טננבאום זצ"ל, מנהל "ועד הישיבות": פעם, באחד היובלות של הג'וינט, אירגון העזרה והסיוע, ערך לכבודו "ועד הישיבות" מסיבה רבתי במלון "הנשיא" בירושלים. היו שם גדולי התורה ארזי הלבנון: **הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל**, בעל ה"חזון יחזקאל" ונשיא "ועד הישיבות". **הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל** ראש ישיבת מיר, **הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל** גאב"ד סלוצק, ועוד. ראשי הג'וינט הגיעו מארצות הברית לכבוד האירוע, וגדולי התורה באו לברכם על עזרתם ותמיכתם בישיבות הקדושות ממשיכי המורשה מהר סיני.

המנחה היה הרב מ.ד. טננבאום, והוא הזמין את הנואמים בתורם. בהגיע תורו של **הגאון רבי עזרא עטייה זצ"ל**, ראש ישיבת "פורת יוסף", נקרא לעלות ולשאת את דברו. אך לפתע נתכרכמו פניו, דומה היה שהוא מבקש לומר דבר מה ואינו יכול, המתחיות הוכרה היטב על פניו - ולבסוף פרץ בבכי נרגש, קול נהי תמרורים.

המנחה נבהל, הכל נדהמו. המנחה רכן לעברו ושאל בחשש: "מה קרה, מה אירע, כלום פגעת חלילה בכבוד מעלתו?"

"חלילה, כלל וכלל לא", ענה רבי עזרא, "אלא שנוכחתי לדעת שאנו מצויים עדיין בגלות!" "פשיטא שאנו בגלות", השיבו המנחה. "אבל מה לזה ולבכי הנסער כאן ועתה?"

"האין כבודו מביך", ענה רבי עזרא, "אילו המשיח כבר היה בא - והיינו צריכים לעשות קבלת פנים לנדיבים, כלום היינו עושים כזו קבלת פנים?" ...

כלומר, ודאי שחייבים לכבד את הנדיבים, ודאי שיש לשבח ולהלל עושי מצוות, אבל לו המשיח היה בא - היו הנדיבים מכבדים עשרת מונים את לומדי התורה, ויוזמים קבלות פנים

לכבודם!!! ■

בברכת שבת שלום
העורך

סיפור ולקחו

"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"

דרש **הגאון רבי אליהו מאני זצ"ל**, רבה של חברון: אין בית המקדש נבנה, אלא לשם עבודת ה' בו. וכאשר מעלנו בעבודתנו, חרב הבית. הוא אף הסמיך לכך משל נאה בספרו "שיח יצחק" בהכלילו בו את ההמצאה החדשה של ימינו דור המצאת ה'טלגראף'.

וישא משלו ויאמר: משל למלך שהיה לו שר אהוב, והיה המלך רוצה לבוא אליו תמיד, להשתעשע עמו. אי לכך צוהו לבנות ביתן נאה, שאליו יבוא המלך בכל עת, ובו יועד עמו.

ויהי היום, והמלך צוהו לשים על לבו דבר אחד, להתבונן בו בלכתו בדרך, לחקור אחר ענינים נסתרים הנדרשים לטובת הממלכה והמלך. מסר לו המלך טלפון, שבאמצעותו יוכל להתקשר אל המלך ולדבר עמו בכל עת שירצה, בכל מקום שבו ימצא, ואף המלך יתקשר אליו. והטלפון נדם. השר לא התקשר בו.

חרה אף המלך, הרס את הביתו וניתק את הקו. אמר: "כל זמן שהייתי שוכן בלבך, וכל מעיניך היו בעבודתי, נאה היה הביתו, שאבוא להשתעשע בחברתך, ונאה היה הטלפון שאוכל לדבר עמך בכל עת, אך עתה, שאינך מתקשר אלי - מה לי להתקשר עמך ולבוא אליך" ...

והנמשל: כל זמן שהיו ישראל ששים בעבודתו יתברך, השרה שכינתו בְּבֵיתוֹ, בבית המקדש, והתקשר עמו בהשרותו שכינתו על הנביאים ובעלי רוח הקודש. אך כאשר אנו מצדנו לא השבנו בהתקשרות עם מלכנו ולא ששנו בעבודתו, נהרס הביתו ונותק הקו, כמו שאמרו (ברכות לב ע"ב), שמיום שחרב בית המקדש, מחיצה של ברזל מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים.

כאשר ישקיף ה' ממרום ויראה, כי נשמח ונשוש בבנין עירו ונשמח בעבודתו, יבנה ארמון על תלו, ותתחדש העבודה כמקדם.

דבר אחד עדיין נותר לנו בגלות החל הזה: "ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומת". שכן החזקת התלמידי חכמים כמוה כהקרבת ביכורים. "בטבעות הארון יהיו הבדים, לא יסורו ממנו" (שמות כה,

נושאים בפרשה

תרומה - כסף

"זהב כסף ונחשת". בפרטות יש חלוקה של זהב כסף ונחושת. ובכללות שם תואר כסף הוא שם תואר לממון בכלל.

והנה כתוב (שמות כ, כ) "לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם". ודרשו בגמ' (סנהדרין ז' ע"ב) "אלהי כסף ואלהי זהב הוא דלא עבדי, הא דעץ שרי? אמר רב אשי אלוה הבא בשביל כסף ואלוה הבא בשביל זהב". ופרש"י דין שהעמידו ע"י שנתן ממון למלך על כך.

והנה כסף נקרא כסף כידוע מלשון כיסופים. ויש כיסופים מצדו ית"ש, והוא מה שאמרו רז"ל, "נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים". וכנגד כך יש ח"ו אלהי כסף שהוא אלהות של ע"ז ומכח זה נשתלשל "דיין שהעמידו ע"י שנתן ממון", שהדיין נקרא "אלהים", "עד האלהים יבא דבר שניהם". וכיסופים אלו של עליון לירד לתחתון כשולט.

ועיקר מקום הגילוי של כיסופים מצדו ית"ש לדירה

(המשך בעמוד ה')

יציאת לפי ר"ת	יציאת השבת	כניסת השבת	
6.44	6.04	5.01	ביתר
6.43	6.04	4.50	ירושלים
6.43	6.04	4.50	צפת
6.41	6.05	5.07	תל אביב
6.52	6.16	5.09	LA
6.45	6.14	5.12	NYC
7.39	6.59	5.57	PANAMA
9.01	8.19	7.20	SAO PAULO
8.57	8.23	7.16	BEUNOS AIRES

נא לשמור על קדושת הגיליון

מתוך שיעורו של מורנו ורבינו הרב איתמר שורץ שליט"א

מן הנלמד בכולל

שיעור כללי בענין 'חזקת שור המועד'

שור המועד מאיזה נגיחה חייב בנזק שלם

מתני' ב"ק כג. איזהו תם ואיזו מועד, מועד כל שהעידו בו שלשה ימים, ותם משיחזור בו שלשה ימים, דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר, מועד שהעידו בו שלשה פעמים, ותם כל שיהו התינוקות ממשמשיין בו ואינו נוגח.

ואמרינן בגמ', מאי טעמא דרבי יהודה, אמר אביי תמול חד, מתמול תרי, שלשום תלתא, ולא ישמרנו בעליו אתאן לנגיחה רביעית. רבא אמר תמול מתמול חד, שלשום תרי, ולא ישמרנו האידינא חייב. והיינו דלאביי נאמרו בתורה בפירוש ג' נגיחות, ומכאן ולהבא דינו כשור מועד לשלם נזק שלם, אבל לרבא לא הוזכרו בתורה אלא ב' נגיחות.

ולדברי רש"י בסוגייתנו, מחלוקת אביי ורבא היא לדינא, דלאביי אינו חייב נזק שלם אלא בנגיחה רביעית, ואילו לרבא על הנגיחה שלישית ג"כ חייב נזק שלם. אלא דהתוס' הביאו דרש"י חזר בו מפירוש זה, ומ"מ לפי רש"י בסוגיין נחלקו אביי ורבא בדין נגיחה שלישית אם משלם עליה חצי נזק או נזק שלם.

נמצא דיש לנו ב' צדדים בזמן החיוב של נזק שלם בשור המועד, האם הוא מהפעם השלישית או מהפעם הרביעית. ובסמוך נראה, שלפי חלק מהשיטות, יתכן דאפי' על הנגיחה השניה יתחייב נ"ט.

דהנה התוס' (בד"ה איזהו מועד) כתבו, "אומר ר"י דהא דאמרינן בהבא על יבמות (יבמות סד): דסתם לן תנא דשור המועד כרשב"ג דאמר בשלש זימנין הוי חזקה, לא משום דתיהוי פלוגתייהו בשור המועד, דמקראי דרשינן".

וכוונת דבריהם, דהנה ביבמות שם נחלקו רבי ורשב"ג לגבי אשה קטלנית [שמתו בעליה], דרבי סבר דאם נשאת לב' בני אדם ומתו שוב לא תינשא, דבתרי זימני הוי חזקה, ורשב"ג ס"ל דרק אם נשאת לג' בני אדם ומתו נעשית קטלנית, דס"ל דבג' פעמים נעשית קטלנית. [וכעיי"ז נחלקו שם לגבי מי שמתו אחיו מחמת מילה, אם הוחזק בכך רק בג' פעמים או אף בב' פעמים]. ומסברא היה מקום לומר דכשם

שנחלקו לגבי חזקת ג' פעמים בקטלנית וכיו"ב, ה"ה לגבי שור המועד תליא דבר זה במחלוקתם, דלרבי בב' נגיחות נעשה מועד, ולרשב"ג אין נעשה מועד אלא בג' נגיחות. ולזה כתבו התוס' דאינו כן, אלא לגבי שור המועד אף רבי מודה דאין נעשה מועד אלא בג' פעמים, ומשום דגלי לן קרא דבעינן ג' נגיחות.

אמנם יש מהראשונים שנקטו דגם לגבי שור המועד הדבר תלוי במחלוקתם דרבי ורשב"ג, ומתני' דידן דאמרה דבג' נגיחות נעשה מועד אזלא כרשב"ג. ולפי דבריהם נמצא, דלפי רבי אליבא דרבא, כשנגח השור פעם שניה חייב לשלם נזק שלם, אם נימא כשיטת רש"י בסוגיין דיש חיוב נזק שלם גם על אותה נגיחה שנעשה בה מועד, דרבא דקאמר דעל נגיחה שלישית חייב נזק שלם, קאי אמשנתנו דאזלא בשיטת רשב"ג, אבל לרבי דפליג [לפי הנך ראשונים] וס"ל דבב' פעמים נעשה מועד, א"כ על נגיחה שניה יתחייב נזק שלם.

ג' שיטות בדין חזקת שור המועד אי תליא במחלוקת רבי ורשב"ג - שיטת תוס' והנימו'

והנה בענין זה אם חזקת שור המועד תליא במחלוקת רבי ורשב"ג או דכאן גם רבי מודה דבעינן ג' פעמים, מצינו ג' שיטות בראשונים.

שיטת התוספות, כפי שהוזכר, דאין מחלוקת בין רבי לרשב"ג לגבי שור המועד, ומשום דיש ילפותא מקרא דבעינן ג' נגיחות [ולהלן בס"ד יתבאר יותר גדר הגזה"כ למה כאן הצריכה התורה ג' נגיחות, ולא סגי בב' נגיחות כמו בכל חזקה דעלמא].

שיטת הנימוקי יוסף ביבמות שם, דרבי ורשב"ג נחלקו גם לגבי שור המועד, והא דאיתא שם בסוגיא דבוסתות ושור המועד החזקה היא בג' פעמים, היינו משום דמספקא לן להלכה איך לפסוק, כרבי או כרשב"ג, ולכן נאמרו חילוקי הדינים שם, דלגבי קטלנית וכן לגבי מלקיות [במי שלקה ושנה דכונסים אותו לכיפה עד שתיבקע כריסו] פסקינן כרבי דבב' פעמים הוי חזקה, אבל לגבי שור המועד וכן לגבי וסת

של נדה פסקינן כרשב"ג דלא הוי חזקה עד ג' פעמים.

ויסוד הסברא בחילוק זה, דלגבי אשה שמתו בעליה, שיש חשש סכנת נפשות, יש לנו להחמיר שלא תינשא אף לאחר ב' פעמים, [וה"ה לגבי מי שמתו אחיו מחמת מילה דהוי ספק פיקוח נפש], וכן לגבי מי שלקה ושנה החמירו בו כבר בב' פעמים, ומאיך לגבי וסתות, דקיי"ל וסתות דרבנן, לא החמירו אלא בג' פעמים, וכן לגבי שור המועד דהוי ספק ממון, נקטינן שאינו נעשה מועד אלא בג' פעמים, דא"א להוציא ממון מן הבעלים עד לאחר ג' פעמים.

ולפי דבריו נמצא דמה שאין שור נעשה מועד אלא בג' נגיחות אינו בתורת ודאי, דהרי מנגיחה שניה הוי בגדר ספק מועד [דתלוי ברבי ורשב"ג], אלא דמספק אין לו דין מועד ודאי עד שיגח ג' פעמים.

וכבר העירו האחרונים (קרוך אורה, ערוך לנר ועוד) דא"כ למה הצריך התנא גם לגבי דין חזרה שיחזור בו מליגח ג' פעמים, והרי מכיון דבב' פעמים הוי בגדר ספק, א"כ נהי דאינו נעשה מועד עד פעם שלישית, אבל מאיך לגבי חזרה למה לא נימא דאם חזר בו ב' פעמים הוי ספק שמא חזר לתמותו ומספק יהא דינו כתם ולא נוכל להוציא מהבעלים נזק שלם.

שיטת הרמב"ן, וב' אופנים לבאר דבריו

אבל הרמב"ן ביבמות נוקט בדרך אחרת, וזה לשונו שם, "הא דאמרינן סתמי ניהוה ופשט לך נשואין ומלקיות כרבי, וסתות ושור המועד כרשב"ג, תימה היא, היאך יהא הלכה במקום אחד בתרי זימני ובמקום אחר בג' ". ויתר על כן מקשה הרמב"ן, "ורבי גופיה היכי סתם הכא כנפשיה והכא כאבוה". וכוונתו, דהרי רבי גופיה שסידר המשניות, הוא בר פלוגתיה דרשב"ג, והוא הרי סובר דחזקה הויא בב' פעמים, וא"כ בודאי קשה איך זה שלענין קטלנית סתם כשיטתו, ואילו לגבי שור המועד סתם דלא כשיטת עצמו. [ובשלמא אם היה זה מחלוקת תנאים אחרים, היה אפשר לומר דמספקא ליה איך ההלכה, ומספק קבע בכל מקום דיש

(המשך מעמוד ב')

מים שבמים שבמים ח"ג - תאוה לשתיה

בפעמים הקודמות התבאר כי התאוה הנובעת מיסוד המים שבמים שבמים, הינה תאוה לשתיה.

חילקנו את הבעיה לארבעה חלקים, על פי ארבעת היסודות: עפר, מים, רוח ואש, וביארנו את אופני הקלקול והתיקון שלהם.

כמו כן, התבאר כי הבעיה הנובעת מיסוד האש של התאוה לשתיה, הינה כתוצאה של כח הכילוי הגורם לריקנות נפשית. והוצע למלאות את עצמו בחיות חיובית שתשמח אותו, ותצמצם את תחושת הריקנות התובעת מילוי.

כעת נבאר, בעזרת ה', עבודה נפלאה זו, הנקראת בלשון חז"ל: "איזה הוא עשיר - השמח בחלקו" (פרקי אבות ג, א).

לכל אדם יש בנפש חלק מלא וחלק חסר. החלק המלא הוא המעלות והתכונות הטובות שיש לאדם, והחלק החסר הוא מה שהאדם שואף להשיג, וביתר דיוק, המעלות הרוחניות והדבקות בקב"ה שהנשמה שואפת להשיג.

כאשר מתעורר באדם החלק החסר, התיקון השלם הוא להשיג את שאיפותיו הרוחניות. אך על פי רוב, זה רחוק מאוד מלהיות אפשרי, ולכן האדם נופל למילוי גשמי של שתיה וכדו'.

ואשר על כן, התיקון האפשרי והיעיל הוא להתחבר לחלק המלא שבו, ולשמוח במה שיש לו. ובכך יוכל האדם לבטל או לצמצם משמעותית את תחושת הריקנות הגוררת אותו למילויים גשמיים, שרק מצמיאים יותר ומרוקנים יותר. וכפי שיעור ה"שמח בחלקו" שיש לאדם באופן כללי, וכפי השיעור שהוא מצליח לעורר תחושה זו בנפשו בשעת ניסיון, כך הוא יצליח לשלוט בהיגררות ולסלק את תחושת החיסרון והריקנות.

ולאחר שהאדם "ירגיש טוב עם עצמו", וההיגררות השלילית לא תהיה בתוקפה, יוכל האדם להתמודד עם החלק החסר באופן חיובי, ולנסות להשיג את שאיפותיו העליונות.

"השמח בחלקו" - אין הכוונה שהוא יודע מה יש לו, ויודע שזו סיבה לשמחה. אלא הכוונה היא, שהוא מכיר ומרגיש את הדברים הטובים שיש בו, וההרגשה הזאת ממלאת אותו בשמחה אמיתית.

מי שזוכה לשקוד באוהלה של תורה ולהדבק בבוראו - אשריו וטוב לו. שהרי הוא זוכה להתחבר למקור החיות הגדול ביותר, ולשמחה השלמה.

אך מלבד זאת, לכל אדם יש מקור חיות פרטי, שהוא שורש נשמתו (או קרוב לכך), ושם מקור שמחתו. וככל שהאדם נכנס פנימה יותר, הוא מגלה את מעלותיו היחודיות, ומתמלא ביותר חיות ושמחה. אך בהגדרה כללית, בכל מדרגה שבה נמצא האדם, ככל שהוא יצליח להתחבר למקום עמוק יותר בתוך נפשו, ולו במקצת, ויכיר בעצמו את מעלותו הטובות, כך הוא יתמלא בחיות ושמחה.

על האדם לקבוע זמן לעצמו, על מנת ללמוד ולהכיר את עצמו, ולהתמקד בעיקר במעלות ובתכונות הטובות שלו. עבודה זו צריכה להיעשות בזמן פנוי ורגוע, ולא בזמן שתחושת הריקנות כבר חלה בנפש האדם, וההיגררות כבר במלוא תוקפה. שאם לא כן, עבודת הכרת המעלות והשמחה בחלקו תהיה קשה מאוד.

וצריך להתמיד בעבודה זו זמן רב - לבנות מהלך חיים שבו האדם חווה את עצמו מבפנים, ומרגיש את החיות והחינוניות זורמים בעורקיו, עד כדי כך שתחושת השמחה נובעת בתוכו וממלאת אותו.

אחת העצות להגיע להכרת המעלות הפנימיות והשמחה בהן היא, להודות לקב"ה על כל הטובות שהוא נותן לאדם. שהרי בכל הודאה טמונה גם הכרה וגם שמחה - אני מכיר שקיבלתי כך וכך, ולכן אני מודה על מה שקיבלתי. וההודאה מסייעת גם לשמוח במה שיש לו, שהרי ההודאה לקב"ה מעוררת באדם את התחושה שמה שיש לו זה טוב ונפלא, ולכן הוא מודה על כך.

ככל שהאדם יצליח יותר להתחבר לעצמו, ולגלות את תוכני נפשו, ולהכיר את חלקו, ולהודות לבוראו, כך הוא יצליח להרוות את צימאון נפשו, ולעורר את תשוקתו להתקרב אל בוראו. ■ [מתוך סדרת "ארבעת היסודות -

יסוד המים" פרק יב]

לילך לחומרא, אבל מכיון דהוא עצמו זה שסובר דחזקה היא בב' פעמים ולא נסתפק בדבר, א"כ ממנ"פ אם סתם להלכה כשיטתו, היה לו לסתום כך גם לגבי שור המועד, ואם רצה לסתום כשיטת אביו רשב"ג, למה לגבי קטלנית סתם כשיטת עצמו].

ודברי הרמב"ן באו לשלול את תירוצו של הנימוק"י, דהרי לפי הנימוק"י מספקא ליה לרבי בכמה זימני הוי חזקה, ולכן בכל מקום הלך לחומרא, והרמב"ן בא לדחות זאת, שהרי רבי גופיה הוא בר פלוגתא דרשב"ג וסובר דבב' פעמים הוי חזקה, ולא מספקא ליה הדבר כלל.

ומתוך הרמב"ן, "ושמא י"ל דנשואין לחומרא, ומלקיות כיון דבחיבי כריתות עסקינן, מבערין עושי רעות מישראל, אבל וסתות דרבנן נינהו ולקולא, וכן שור המועד המוציא מחבירו עליו הראיה ועד תלתא זימני לא מייעד", ומסיים הרמב"ן "וספיקי סתים לו רבי בהא".

ובביאור כוונת דבריו יש לפרש ב' דרכים, אופן אחד יש לומר, דאה"נ רבי גופיה לא חולק על רשב"ג בתורת ודאי, אלא מספקא ליה הא מילתא גופא, אם חזקה היא בב' פעמים או בג' פעמים, ולכן מחמת הספק פסק בכל מקום לחומרא, ולגבי וסתות דרבנן אזיל לקולא, וכן לגבי שור המועד אמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה.

ועוד יתכן לבאר בכוונת הרמב"ן, דאין הפירוש שרבי הוא זה שנסתפק בדבר בכמה זימני היא חזקה, אלא דרבי ס"ל דאחרי שני פעמים שנעשה הדבר, ההגדרה היא שיש ספק חזקה, והיינו דדבר שנעשה פעם אחת אנו תולים במקרה ואין צריך לחוש לו כלל, ומאידך, אם נעשה הדבר ג' פעמים הוחזק הדבר בתורת ודאי. ואילו דבר שחזר על עצמו ב' פעמים, הוי בגדר ספק חזקה, דאמנם אין אנו תולים אותו במקרה בעלמא, אבל גם לא הוחזק בודאות, ולכן בכל מקום אזלינן לחומרא וכנ"ל.

וביתר דקות יש להגדיר, דאין זה סתם ספק בעלמא אחרי ב' פעמים, אלא עומק ההגדרה היא, דבאמת ישנם כאלו שהחזקה אצלם נעשית בג' פעמים, וישנם גם כאלו שהחזקה נעשית אצלם בב' פעמים, ומכיון שלא ידוע לנו בנידון שעומד לפנינו אם הוא מאותם שמוחזקים בב' פעמים או בג' פעמים, לכן אחרי ב' פעמים אנו דנים בו כדין ספק חזקה, ויש להחמיר בדבר כגדרי הספיקות.

אלא דהגדרה זו תיתכן רק אם ענין החזקה הוא מצד הרגל ושינוי הטבע, דאז יש לומר שהדבר משתנה מאחד לאחד, די שטבעם משתנה בב' פעמים ויש בג', אבל אם ענין חזקה הוא בגדר גילוי מילתא מעיקרא שכן היה טבעו מתחילתו, קשה יותר לומר שהדבר משתנה מאחד לחבירו.

נתבאר לנו א"כ שלש אופנים של ספיקות, לשיטת הנימוק"י, רבי עצמו אמנם סובר דחזקה בתרי זימני, אבל להלכה מספקא ליה איך לפסוק [והרמב"ן אכן תמה על דבר זה], לשיטת הרמב"ן בדרך הראשונה, רבי גופיה מספקא ליה בכמה זימני היא חזקה. ולפי הדרך השניה בדעת הרמב"ן, גדר הספק הוא, דבב' פעמים הדבר מסופק אם נקבע בנידון שלפנינו חזקה או לא. ■ [מתוך קובץ

שיעורים כלליים על חו"מ שיעור כללי מח]

וְכִינֹן שֶׁכָּבֵר הַתְּאֵמָה אֶצֶל כָּל חָכָם צָרָה תְּמִימוֹת הָעֲבוּדָה וְחֻבַּת טְהוּרָתָה וְנִקְיוֹנָהּ.
כאן 'רץ' רבינו הרמח"ל קדימה, ולוואי ונזכה לקבל שייכות לדברים הללו.

לשוננו כאן היא: "וכיון שהתאמת אצל כל חכם", לא "אצל כל אדם", כי אם הוא אדם שאין בו חכמה - לעולם לא יבין מה שדובר עד כאן. כי, כאמור, ספר זה לא נועד לאותם אלו שאינם חכמים, כי הם לא יבינו את הכתוב בו. כמו שאדם שאינו חכם אינו חושב להיות פרופסור גדול לרפואה כי מבין שאין לו את הכלים לרכוש לעצמו חכמה זו - כך להבדיל, אדם שאינו חכם אינו יכול להבין את דברי הרמח"ל בספרו זה. ומה יעשה אדם שאינו חכם, יתייאש? חס ושלום! שילמד ויבכה לקב"ה עד שיפתח את עיני שכלו, אבל יבין שכל זמן שהקב"ה לא פתח את עיני שכלו, הוא פשוט לא מבין מה קורה כאן.

אותו אדם חכם שקרא את הדברים עד עכשיו, **התאמת אצלו צורך תמימות העבודה וחובת טהרתה ונקיונה.**

מה הכוונה התאמתות אצל האדם? משה אמת ותורתו אמת. אדם שעובר עבירה ח"ו, לכאורה התורה נשארה אמת לפני העבירה ואחרי העבירה. התורה אמת בכל מצב, גם כאשר אדם אינו מקיים אותה, גם כאשר הוא עובר עבירה. תמיד תישאר תורתנו אמת, אלא שכאשר התורה מושגת אצל האדם, כאשר הוא נעשה כלי לקבל אמת זו - זוהי התאמתות! "משה אמת ותורתו אמת", אבל יכול להיות שהאדם הוא בבחינת "ואנחנו בדאים". כשאדם זוכה, הרי שלא רק משה אמת ותורתו אמת, אלא גם אצלו מאומתת התורה הקדושה.

איך מאמתים את התורה, ולענייננו: איך מאמתים את צורך תמימות העבודה וחובת טהרתה ונקיונה? בידים, ברגלים, באוזן? באיזה איבר עושים זאת?

האימות הראשוני מתחיל בבחינת "וידעת היום" אם האדם בשכלו לא אימת את הדברים, בדרך כלל אינם מאומתים בשאר איבריו. ראשית אדם צריך לברר את הדברים בשכלו ולהגיע להכרה שזו אמת. לאחר מכן מגיע שלב נוסף: "והשבות אל לבבך", אימות הדברים בלב. אדם מרגיש שזו האמת!

דיין שדן, יכול לפעמים להרגיש אם בעלי הדינים שלפניו הם שקרנים או דוברי אמת, ואף יש לזה תוקף הלכתי בנסיבות מסוימות. ודאי שבאופן כללי על הדיין לברר את הדין על פי שכל, ולשם כך ישנן חקירות ובדיקות, כמבואר

בגמרא מסכת סנהדרין. זוהי בדיקה שכלית. אבל לפעמים מגיע אדם להעיד, ובתוך עדותו לא מצליח הדיין לתפוס אותו משקר, אך משהו בדבריו לא 'מריח' טוב, מרגישים שהוא איננו ישר והגון. זוהי הרגשת הלב. [ואמנם אי אפשר לחייב בעל-דין על פי הרגשת הלב, אבל אפשר לפסול עד על פי הרגשת הלב, כשהיא באה בתוספת לידיעת המח, ואכמ"ל].

אם כן, ראשית על האדם לאמת את הדברים במוחו [שזה בדרך כלל קיים אצל כל יהודי מאמין, אלא שנצרכת בזה כמובן העמקה לפני מהעמקה], ולאחר מכן צריך שהדברים יתאמתו בלבו.

לאחר שהם מתאמתים בלבו - אז מגיע השלב השלישי של "כל עצמותי תאמרנה", כל האיברים כולם מגיעים לאותה התאמתות. והנה, להגיע להתאמתות של כל האיברים - אי אפשר בשלב הזה, שהרי קודם שהאדם השיג את הטהרה והנקיון הוא עדיין לא זך, וא"כ כיצד יתכן שכל איבריו התאמתו עם האמת. אם האמת מאומתת בכל איבריו, שוב אין לו צורך לעבוד כלל, הוא כבר האדם השלם.

ודאי, אם כן, שאין כאן שלימות של התאמתות בכל איברי האדם. זוהי תכלית העבודה, ועדיין איננו אוחזים בה. מדובר כאן על התאמתות בשכל ובהרגשה. אם כן, ההתאמתות הראשונה שמוכרחת שתהיה לאדם - היא במוחו, ההתאמתות השנייה היא בלבו, ומכאן ואילך מתחילה העבודה למעשה. ואם עדיין לא התאמת אצלו בלבו - קודם עליו לעבוד לטהר את לבו.

עתה נשאל: איך מטהר אדם את לבו? טהרת הלב מגיעה הן ע"י בהירות של "וידעת היום והשבות אל לבבך", שמכח הידיעה וריבוי המחשבה וההתבוננות הוא ישיב אל הלב, והן מכח הכלל הידוע (החינוך מצוה טז, ולהלן במס"י בלשון אחר) שאחר המעשים נמשכים הלבבות. הוא פועל פעולות, ומנהן נמשכת טהרת הלב. אבל מוכרחים לפעול משני הכיוונים - גם ע"י ההתבוננות וגם ע"י המעשים. זה בלא זה אי אפשר.

משל למה הדבר דומה, ישנה עגלה כבדה מלאה בסחורה, וכדי שתנוע - נצרך כח של שני סוסים חזקים. סוס אחד לא יצליח להזיזה ממקומה.

עבודת הלב עבודה קשה היא, והקב"ה נתן לנו בכללות שני 'סוסים', שני כוחות, שעל ידם נזכה להסיר את ערלת הלב: הדעת והמעשים. שימוש בכח אחד לא יספיק. אם באמת אדם רוצה לטהר את הלב, עליו לפעול הן בכח ההתבוננות והן

במעשים. אם לפני כל מעשה האדם יתבונן, וגם זולת המעשים הוא יתבונן - אז מטהר הוא את לבו משני הקצוות ויש תקוה לעבודתו.

אם כן, אצל כל חכם התאמת בשכלו, ולפחות בחלק מלבו, **צורך תמימות העבודה וחובת טהרתה ונקיונה.**

תמימות העבודה, הכוונה שהעבודה תיעשה עם דעה נכונה ועם תפיסה נכונה של הלב. תמים מלשון שלם. כאשר האדם פועל פעולה עם לב טהור ועם מח ישר - זוהי פעולה תמימה. כאשר האדם פועל פעולה עם מח בלי לב, או שהוא פועל עם לב טהור אבל חסרה לו הדעה הנכונה - חסר בפנימיות העבודה.

חובת טהרתה ונקיונה. מהי הטהרה ומהו הנקיון? שלא יקח אתרוג מלוכלך, או שהציצית תהיה נקיה?!... ודאי שלא! אם כן, מה הם הטהרה ונקיון?

אחת מהמדות זו מדת הנקיון ואחת מהמדות זו מדת הטהרה, ויבוארו אי"ה להלן במקומן.

שְׁזוֹלַת אֵלֶּה אֵינָה נְרֻצִית וְדָאִי כְּלָל, אֶלָּא נִמְאָסָת וּמִתְעַבָּת.

אדם שחסרה לו תמימות העבודה, טהרתה ונקיונה - הרי הוא כמו אדם שהביא למלך מתנה, המלך פותח את העטיפה ומגלה שאין שם כלום. ולא רק שאין שם כלום, אלא היא **נמאסת ומתועבת.** הוא לקח את הצלחות עם השאריות של עצמות העוף והתפוא, והביאם מתנה למלך. זוהי מתנה נמאסת ומתועבת! למה?

"כִּי כָּל לְבָבוֹת דּוֹרְשׁ ה' וְכָל יֶצֶר מַחְשְׁבוֹת הוּא מִבְּיָן" (דברי הימים א כח, ט).

הקב"ה דורש לב ודורש מחשבה. "כי כל לבבות דורש ה'" - זו עבודת הלב, "וכל יצר מחשבות הוא מבין" - זו עבודת המחשבה השכלית. כי כאמור, העבודה התמימה היא חיבור של מחשבה והרגשה, של מח ולב.

יכול אדם לעבוד את בוראו כל ימי חייו, אך כשיגיע לבית דין של מעלה יראה שעליו אמר הכתוב "ולא אותי קראת יעקב, כי יגעת בי ישראל" (ישעיה מג, כב). כוונת הדברים: ביקשתי ממך א', הבאת ב'. לא זה מה שביקשתי! אדם עושה מעשים כל ימי חייו. תפילה, מצוות, מעשים טובים ושאר כל מילי דמיטב, והוא בטוח שמגיע לו על כך שכר מרובה, גן עדן. מה האמת?

הקב"ה דורש מאיתנו מעשים שיש בהם לב, שיש בהם מח. בלעדי שני חלקים אלו - אין כמעט ערך למעשים! ■ [מתוך בלבבי משכן אבנה על מסילת ישרים פרק א]

ההתמודדות עם הקושי לכוון כראוי בברכות

דוגמא נוספת. הורים רבים מתלוננים, שבקטנות הילד היה מברך ברהמ"ז כראוי, לאט ובהטעמה, וכאשר הוא גדל - אינו מרגיש כל כך טעם בברכה, ובעקבות כך הוא מתחיל להשתמש או למהר וכדו'.

למען האמת, קשה להבין את הפליאה של אותם הורים, שהרי הסיבה לכך שכאשר הוא היה קטן היה נראה לנו שברהמ"ז שלו טובה בהרבה, היא מכיון שאז הוא היה ממושמע הרבה יותר, וא"כ כאשר הוא גדל יותר ונהיה בר דעת, מכיון שאינו מוצא טעם אפילו במילה אחת של ברהמ"ז, כיצד ניתן לצפות ממנו שפעמיים או שלש ביום הוא יאמר ברכות שלמות שכלל אין לו בהם הרגשה או טעם.

לצערנו הרב המציאות מראה, שאף לרוב המכריע של המבוגרים אין הרבה טעם בתפילה, ובחלק מן המקרים ההליכה לבית הכנסת הינה כחלק משיגרת החיים, כאשר התפילה הינה חסרת רגש לחלוטין.

מתי יש לאדם טעם? אם יש ילד חולה רח"ל, כאשר הפרנסה דחוקה, או לחילופין סיבות אחרות כגון שצריך שידוך לילדים וכדו', פתאום האדם מתחיל למצוא את עצמו מכויין היטב בתפילה, השהיה בבית הכנסת מתארכת, ופתאום הוא מגלה שיש גם פירוש למילות התפילה... [בהקשר לכך העולם רגיל לומר, שכאשר אדם מעוניין לדעת את מצב האובר-דראפט' של שכניו, עליו ללכת במוצ"ש לבתי כנסת שאומרים בהם "ויתן לך", וכאשר הוא יבחין במישהו שמכויין מאד בתפילה זו, כנראה שיש לו בעיה בחשבון הבנק...].

מסתבר, שהסיבה לכך שכל אותם מבוגרים אינם מוצאים טעם בתפילה, נעוצה כבר בתקופת הילדות שלהם, שהרי במקרה הגרוע הם הלכו לבית הכנסת רק מכיון שהם ילדים צייתנים, ולכל היותר הם קיבלו מחמאות מההורים על כך שהם הולכים להתפלל, אולם מעולם לא ניסו לפתח אצלם את הטעם בתפילה, וממילא לא ניתן לצפות שפתאום הם ירגישו טעם מיוחד בתפילה.

כאשר נתבונן יותר בחיים, נבחין שהתופעה דלעיל קיימת במגוון תחומים אצל אנשים רבים, שאנו מתרגלים לעשות דברים מסויימים מכח 'גירסא דינקותא'. ואמנם התרגלות זו היא חיובית מאד, אולם מאידך יש בה בעיה חמורה מאד, שבכך אנו מתרגלים לעשות דברים בלי טעם.

עם זאת נדגיש, שכמובן ישנו מהלך שהאדם צריך לעשות דברים אף אם אינו מרגיש בהם טעם, אולם רצון הבורא הוא שנמצא טעם במה שאנו מחוייבים, והתהליך הנכון צריך להיות בבחינת "נעשה ונשמע", שתחילה האדם צריך לעשות את המוטל עליו אפילו ללא טעם, אולם לאחר מכן עליו לקיים גם את ה"נשמע", ולהשתדל למצוא טעם במה שהוא עושה.

כיצד א"כ נעורר בילד את הצורך למצוא טעם בתפילה ובברהמ"ז, או בכל אותם דברים שהאנשים רגילים לעשותם ללא טעם, בבחינת "מצות אנשים מלומדה"?

המטרה הבסיסית בפיתוח עולם ההרגשות של הילד היא, לגרום לו שההרגשה תהפוך להיות חלק בלתי נפרד ממנו. ומעתה, כאשר ההורים משקיעים כראוי בבנין עולם ההרגשות של הילד, ובכך הם מצליחים לגרום לו שכל מערכת החיים שלו תהיה בנויה על הרגשה, הרי שממילא הוא ישתדל לחוות כל דבר שהוא אומר או עושה, והתוצאה הישירה מכך תהיה, שבכדי למצוא טעם בברכות ובתפילה, הוא ישקיע את זמנו בחיפוש אחר ביאור המילים - בהתאם לגילו ורמתו הכללית.

עולם ההרגשות פעיל במינון נמוך בחיי השיגרה

לפיכך, עלינו לברר כיצד נוכל לגרום לכך שעולם ההרגשות יהיה חלק בלתי נפרד מחייו של הילד. על מנת להמחיש עד כמה הדבר רחוק מאורח החיים שלנו [מבוגרים], תחילה נבדוק כיצד עובר יום שגרתו על אדם מהשורה:

(המשך בעמוד ז')

נושאים בפרשה

המשך מעמוד א'

בתחתונים, הוא מקום משכן - ביהמ"ק. ושם נאמר (שמות כו, יט) וארבעים אדני כסף. שהאבנים מקום בית קיבול למשכן המקום "התחתון" ביותר במשכן (מלבד הקרקע שנשתנה בכל מסע). ושם נתגלה בעיקר הכיסופים של "דירה בתחתונים". ויתר על כן כתיב שם (כו, י) "זוי העמודים וחשקהם כסף". דהיינו הכח המחבר "וויים", הוא ע"י הכיסופים זה לזה. וזהו, "וחשוקיהם", לשון חשק זה לזה. ונמצא שכח החיבור של המשכן וויים, הוא כיסופים והכח שמעמיד את המשכן, האבנים כיסופים. הוויים כיסופים של חיבור. והאדנים כיסופים של תכלית, נתאהו הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, ודייקא שם עיקר מושב הדיינים, היפך "דיין שהעמידו ע"י שנתן ממון למלך על כך", במשכן - מקדש נתגלה דיין "אלהים" מכח קב"ה, מכח כיסופים דקדושה.

והנה כנגד כסף דביהמ"ק דקדושה יש כסף בתחתונים דקלקול והוא כסף דמצרים והוא מה שכתוב (בראשית מז, יד) "וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים ובארץ כנען בשבר אשר הם שוברים, ויבא יוסף את הכסף ביתה פרעה" ודרשו בגמ' (פסחים ק"ט ע"א) "אין לי אלא שבארץ מצרים ושבארץ כנען, בשאר ארצות מנין, ת"ל וכל הארץ באו מצרימה. וכשעלו ישראל ממצרים העלוהו עמהן, שנאמר וינצלו את מצרים". והיינו שהכיסופים היו במצרים - במיצר. וזהו התחתון ביותר. כי העליון רחב והתחתון צר - מיצר. אולם שם זה מיצר דקלקול "ביתה פרעה" פה - רע תחתון של רע וקלקול. וזהו גאולת מצרים "שכשעלו ממצרים העלוהו עמהם" היינו שגאלו את הכיסופים ונתנו זאת דייקא לתרומת המשכן וזהו שלמות גאולת הכסף, מתחתון ומיצר דקלקול מצרים, לתחתון של קדושה, משכן.

אולם לא זכינו לגאולה שלמה מפני חטא העגל. ולפיכך אמרו (פסחים עז ע"ב) והיינו דרבי אלכסנדר דאמר, שלשה חזרו למטעתן, אלו הן, ישראל, כסף מצרים, וכתב לוחות וכו'. כסף מצרים דכתיב (מלכים א, יד, כה) "ויהי בשנה החמישית למלך רחבעם, עלה שישק מלך מצרים על ירושלים". ופרש"י שם, שבזו ישראל בצאתם ממצרים כדכתיב וינצלו את מצרים, ובימי רחבעם עלה שישק מלך מצרים ונטל את כל האוצרות

ובמהרה בימינו שיבנה ביהמ"ק השלישי שירד מן השמים הוא מכח תיקון הכיסוף השלם של נתאוהו הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים. ולכך דייקא "ירד" מן השמים ואני יתקיים כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות שיחזור כל כסף מצרים להיות בשלמות הגילוי של דירה

בתחתונים. ■ [מתוך כתבי הרב, שליט"א]

שרש אבוי - המשך

אבוי בשורש

בחינת אבוי מרומזת עוד בפסוק: "אדם ביקר ולא יבין", שראשי תיבותיו הם **אבוי**. וסיפיה דקרא: "נמשל כבהמות נדמו".

כמו שאומרים חז"ל, זהו כינוי לנפילתו של אדם הראשון בעקבות חטאו, וכמו שאדם אמר "אני וחמורי נאכל מאבוס אחד".

נמצא א"כ, ש"אדם ביקר ולא יבין", זהו ראשית תחילת חטאו של אדם. ובה רמוזה בחינת האבוי, כיון שהחטא הוא שורש כל הצעקות.

כידוע מאד, שורש חטא אדם הראשון הוא מהבחינה הנקראת בפיהם של חז"ל "היה בונה עולמות ומחריבן". כי, כמפורש בדבריהם ז"ל, מחורבן העולמות הראשונים, נמצאו חלקי הרע שמהם הורכב עץ הדעת טוב ורע, שבו, הטוב והרע מעורבים זה בזה.

לפי"ז, בחינת **האבוי** נמצאת בשורש בריאתו של עולם, וביתר דיוק, בחורבן העולמות בשורשם.

חורבן זה, אינו חורבן שהיה בעבר בלבד. חורבן בית המקדש הראשון ובית המקדש השני, גם הם, בחורבן העולמות הראשונים הם מושרשים. כי, כידוע, בית המקדש הוא מעין העולם, ונקרא עולם קטן. וכמו שבבריאת העולם היה חורבן, כך נתקיים גם בעולמות הקטנים, בתי המקדש, "בונה עולמות ומחריבן".

על זה נאמר: "הראה לו הקב"ה בית בבניינו, ובית חורבנו". כלומר, לא רק שהראה לו את החורבן שבעתיד, אלא הוא הראה לו את שורש חורבן העולמות, שממנו, כפועל יוצא, נחרב בית המקדש.

דבר זה מרומז בר"ת של פסוק זה הנאמר על חרבן ביהמ"ק: "ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה", שמרכיבים את המילה **אבוי**. כלומר,

אבוי שהוא שורש חורבן העולמות הראשונים, הוא הוא שורש חטאו של אדם, והוא שורש חורבן הבית.

[בביאור מה שנאמר "ותאכל יסודותיה", וכן "ערו ערו עד היסוד בה", נאמר בקצרה שהתיקון ל"בונה עולמות ומחריבן", כדברי רבותינו, הוא בבחינה הנקראת 'אות ברית קודש', שהיא מידת **היסוד**.

"ערו ערו עד היסוד בה", מלמד שהחורבן נבע מפגיעה במידת היסוד. וע"ז נאמר "ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה". ותיקון מידה זו עצמה, הוא המחזיר את הבית, ומבטל את החורבן].

עלה בידנו שב**אבוי** מרומז השורש האחד של חורבן העולם, חורבן בית המקדש וחטאו של אדם הראשון.

כידוע, חוה היא שהביאה את אדם לחטא. דבר זה מתגלה בגימטריא השווה של **אבוי** ו**חוה** (י"ט). עוד ידוע, שהנחש הוא שהביא חוה לחטא. וכן אמרה חוה: "הנחש השיאני ואוכל", ודרשו חז"ל: בא' נחש על חוה והטיל בה זוהמא. בכך, נעשה **חווה-וי** (נטריקון של **חויא**, שפירושו נחש בארמית).

לפי חלק מהשיטות בדברי חז"ל, קין נולד מביאה זו של הנחש על חוה. נמצא שגם בשורש לידתו של קין מתגלה **האבוי**², שהוא עומק נקודת הקלקול שבחוה אמו.

וי, אבוי, ואבוי ביוסף

שמו של יוסף עצמו מורכב מהאתיות י' ו' עם המילה **ספ** (שמשמעותה **סוף**).

כידוע מדברי רבותינו, שתי האותיות י' ו' שבשם הוי"ה הם בחינת זכרים, ושתי ההי"ן הן בחינת נקבות³. הזכר הוא הנותן את הטיפה שממנה ייוצר ולד נוסף. הוא בחינת **המוסיף**.

נמצא, שבחינתו של יוסף, היא הכח **להוסיף** מעבר למה שנראה כמציאות **הסוף**.

סיפורה של מכירת יוסף כלול בג' בחינות **וי, אבוי** ונבאר בס"ד.

מצד הקלקול, אותיות י' ו' שבשמו של יוסף, מרכיבות את המילה **וי**. נמצא ביוסף **וי סוף**⁴. זהו גילוי ראשון של הקלקול ביוסף.

כידוע, תחילת נפילתו של יוסף, היתה מפני קלקול באחוה, כמש"כ: "וישנאו אתו ולא יכלו דברו לשלום" (בראשית לז ד). ואף כי יוסף מצדו, אמר: "את אָחִי אנכי מבקש" (שם שם טז), מ"מ מתגלות כאן בחינות האחוה והשנאה (איחוד ופירוד) המשמשות כאחד⁵.

הַיִּי שביוסף, מורה על קלקול האחוה. וזאת, כי תחילת הַיִּי היא האות ו', שמשמעה החיבור והצירוף (כידוע). זו בחינת **האח**. [ביחס שבן האב לבן אין לומר ו' - כי האב למעלה והבן למטה. זהו יחס של השתלשלות, עילה ועלול, וא"א לחברם ולהשוותם]. לכן, כאשר האחוה מתקלקלת, הופך הו' להיות ו'.

בהמשך, בתחילת ירידת יוסף למצרים, נתגלתה בחינת **אוי**. כאשר יעקב שָׁלַח לראות את שלום אחיו, הוא היה "בן שבע עשרה שנה" (בראשית לז ב). בגילו זה, מרומזת בחינת האוי שנתגלתה בו בשעה זו: **אוי** בגימטריא י"ז (שבע עשרה).

בשלב נוסף, יוסף הושלך לבור⁷: "וַיִּקְטְהוּ וישליכו אותו הַבְּרֶה, והבור רק אין בו מים" (שם לז וכד)⁸.

בשלב זה, נתגלתה בחינת **אבוי**. הדבר מרומז בפסוק: "כי יכרה איש בור או כי יפתח איש בור ולא יכסנו", ר"ת **אבוי**. שכן, הבור הוא מקומה של בחינת **אבוי**⁹. [מתוך שיעורי שמע בלבביפדיה מחשבה א-ב אבוי, שיעור זה נמסר ביום ד' בחולון ב-20:30, ומשודר בשידור חי של קול הלשון 073.295.1245].

1. דרשו "השיאני" בלשון "נישואין".
2. בארמית, **אבוי** הוא **אבוי**, וכאן הנחש הוא אבוי דקלקול של קין.
3. וביתר דיוק, ה'י רומז לבחינת האב, ה'ו לבחינת בן, ה'א ראשונה לבחינת אם, וה' השניה לבחינת בת. [לפי"ז, ה'י והו' שב**אבוי**, רומזים על כך שזו צעקה של האבהות, הן מצד האב על בנו, והן מצד הבן על אביו, כנ"ל].
4. כנגד מה שנמצא באחשורוש **וי ראש** (כנ"ל), ביוסף יש **וי סוף**. זהו המרומז בפסוק: "ושלם אותו בראשן וחמישייתו יוסף עליו", ר"ת אבוי. כלומר יוסף משלים ומתקן את הקלקול של **וי ראש**. שורש הדבר התגלה ביחס שבין יעקב ועשו. "הצילני נא מיד אחי מיד עשו" "מתנהג עמי כעשו, מתנהג עמי כאחי".
5. כללית: לשורש אח יש כמה משמעויות: הידועה מכולן היא משמעות האָחֻה. במשמעות אחרת, אח מורה על מקום האש [רש"י (ירמיה לו כב): האח - כלי שמבערין עליו אור]. מובן שלישי הוא האָחוּ, מקום אכילת הפרות [ותרענה באחור].
6. כידוע, 'בור לנזיקין', עומקו לפי מה שראוי להזיק, ו'בור למיתה' אינו אלא בור עמוק י' טפחים. בשמו של יוסף מרומזת הורדתו לבור למיתה'. יוסף - י' סוף, כלומר סופו לרדת לבור י'. [ישנה הבחנה בגמ' של בור עמוק ששה טפחים, המשלים בעומקו את ה'י טפחים, בהצטרפו עם גובה הבהמה עצמה (ד' טפחים). נמצאות שתי בחינות של בור (של י' ושל ו'), המקבילות ל'י ולו' של יוסף.
7. גם לאחר מכן, במצרים, הוא הורד לבור פעם נוספת, ע"י פוטיפר, כידוע.
8. וע"ד הרמז: יוסף נקרא איש (כמרומז בפסוק "וימצאהו איש תועה בשדה" - שנתגלה לו המלאך במדרגה שלו עצמו). לפי"ז, השלכתו לבור מרומזת ב"איש בור" (דפר' משפטים). גם לאחמ"כ (בראשית לז כו): "ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרוג את אחינו וכיסינו את דמו". זהו המרומז ב"ולא יכסנו" דפרשת משפטים.

אמונת השכל כנגד הסתפקות הלב - המשך

ברוב המקרים עמם אנו מתעסקים השכל יודע לפתור את הבעיה והוא מאמין, אך הלב ממאן לקבל.

יש כמובן מקומות שגם השכל מסתפק. לדוגמא: אדם רכש דירה מחברת הפציבה, לפתע הוא שומע שמועות שהחברה הזו הולכת לקרוס. אזי גם השכל שלו מטיל ספק בצעד הרכישה, גם שכלו לא יכול להאמין למהלך הזה, הרי אין לו במה להאמין, יש עובדות בשטח שמעלות חשד. גם לאדם שרגיל להשתמש עם כוח האמונה שלו במודע, במקרה כזה זה לא יעזור לו להשתמש עם כוח האמונה. כיוון שבמקרה הזה יש סיבה אמיתית לחשוש.

אולם ברוב המקרים שאנו חוששים, אין סיבה אמיתית לחשוש. דוגמא נוספת: אדם חש איזו שהם מחושים בגופו, והוא מתחיל לחשוב אולי זו המחלה הידועה רח"ל. ועוד מחשבות על זו הדרך. הוא לא נרדם כל הלילה עד שהוא לא מגיע למחרת לבדיקות, ואחרי המתנה מורטת של שלושה ימים עד שמגיעים התוצאות. לבסוף התוצאות מורות שלא מוצאים שום בעיה, ואז הוא נרגע.

אולם האם באמת כל כאב גופני שאדם חש הוא מרמז על כך שהמחלה הנוראה ביותר מקנת בגוף? כולנו מבינים שלא.

הרי שרוב סבלו של האדם הוא בעצם מבעיות שהן אינן בעיות. יש אחוז מסוים של בעיות שהם בעיות אמיתיות. ושם אכן צריך להתמודד עם המציאות כמות שהיא, זו עוד סוג של התמודדות. שם העובדות בשטח מציאות הריכות התמודדות.

אולם ברוב המקרים שאנו סובלים, הסבל הוא אינו מהבעיות עצמן, אלא מהחששות שלי: שמא, פן ואולי. כגון: אולי לא יקבלו את הבת שלי, אולי יפטרו אותי מהעבודה. ועוד אולי ואולי. והפתרון לכל הבעיות הוא רק כוח האמונה.

וכיוון שכוח האמונה נמצא אצל כלנו יום יום שעה שעה. אזי ראשית כל עלינו להיות **מודעים** לכך שאנו משתמשים בו. על ידי כך אנו מעוררים את האמונה שבנפש מכוח לפועל. וכאשר עוררנו את כוח האמונה שבנפש מהכוח לפועל, אז יש לנו כוח להתמודד עם החיים כולם מכוח האמונה. מחמת שהיא שימושית אצלנו. היא נמצאת על דפי העבודה, היא זמינה, ולכן אנו יכולים להשתמש בה.

השימוש בכוח האמונה בעצם פותר חלק גדול מאוד מהבעיות. (הגדרנו שעקרונות אפשר לפתור את כל הבעיות בכוח האמונה, אך מעשית כיוון שכעת אנו לא יכולים להגיע לאמונה שלמה מחמת חטא אדם הראשון, אזי לא ניתן להגיע לפתרון כל הבעיות).

ט. תפיסת המציאות: חיצונית - אמונה, פנימית - הויה.

בכל עת ובכל שעה אנו רואים את המציאות והיא נתפסת אצלנו כמציאות, מכוח מה אנו תופסים את המציאות?

כוח ההויה שבנפש וכוח האמונה שבנפש אלו הן שני כוחות שמכוחם האדם תופס מציאות. ישנו כוח פנימי שמתוכו אנו תופסים מציאות, וזהו כוח ההויה שבתוכינו. וישנו כוח חיצוני שמתוכו אנו פסים מציאות הוא אמונה.

הסבר הדברים הוא: תפיסה שאני תופס פנימה, אני תופס אותה מכוח ההויה, תפיסה שאני תופס מחוצה לי אני תופס אותה מכוח האמונה. כאשר אני תופס את הויותי, אני תופס את המציאות, זה כוח שבתוכי. כאשר אני תופס את מה שמחוצה לי, אני תופס זאת מכוח האמונה.

הגדרנו שישנם שתי כוחות שבהם אנו תופסים מציאות: מכוח הויה ומכוח אמונה.

בדרך כלל רוב הציבור לא מודע לשני הכוחות הללו. אולם לאדם שעובד עם עצמו הכוחות הללו צריכים להיות ברורים בנפש: ההויה זה איך שאני תופס את המציאות הפנימית שלי, האמונה זה איך שאני תופס את הדבר שהוא חוצה לי. ■ [מתוך דע את נפשך פרק ז]

חינוך ילדים (המשך מעמוד ה')

קמים בבוקר, נוטלים ידים, אומרים ברכות השחר, הולכים לבית הכנסת [האשה בדר"כ מתפללת בבית], לאחר מכן כל אחד טרוד במשך היום בפרנסתו או בלימודו, וכך עובר לו יום נוסף. כעת, על האדם לשאול את עצמו שאלה מאד פשוטה: 'איזה דבר גרם לי להרגיש היום טעם בחיים?'

כמובן, שלעיתים התשובה תהיה: 'היום אכן לא היה דבר שגרם לנו לחוש טעם מיוחד בחיים'. ואף בימים בהם הרגשנו טעם מסויים, בדרך כלל הדבר נובע כתוצאה מציון טוב שהילד או הילדה חזרו מהת"ת או מביה"ס שגרמו לנו לשמחה בלב, או מבשורה משמחת על תינוק שנולד לאחד מהקרובים וכדו'. אולם כאשר נבדוק את אותם דברים שהעניקו לנו את ההרגשה הטובה, האם ניתן לומר שהם הפכו לחלק בלתי נפרד מחיינו?!

הבה נתבונן בדוגמא של הרגשה טובה הנגרמת מציון טוב שהילד קיבל היום במבחן. הילד חוזר בשעה אחת בצהריים עם ציון חיובי, והדבר גורם לנו אושר ונחת בלב. האם יש בכח אותו ציון לגרום לנו שמחה אף לפני הצהריים? כמובן שלא! ומה קורה לאחר שהילד מראה לנו את המבחן עם הציון הגבוה שמתנוסס עליו? למשך כמה זמן נוכל לחשוב על כך? כמובן שטרדות החיים הפשוטות ישכחו מאיתנו מהר מאד את המבחן המוצלח של הילד, והאנרגיה שנשאב מכך היא אינה דבר שניתן להתבסס עליו מבוקר ועד ערב!

כעת, נתבונן! אילו נראה אדם בעל שני ידים ושני רגלים שיושב על כסא מהבוקר עד הלילה ללא תנועה, כמובן שהציון אשר נעניק לו יהיה: מאה אחוז משותק! האם מישהו יוכל להאשים אותנו שאנו מלמדים עליו חובה בכך? ברור שלא! אדרבה, בכך אנו מלמדים עליו את הזכות הגדולה ביותר שיכולה להיות, שהסיבה לחוסר הניידות שלו, נובעת מקשיים גופניים שאינם תלויים בו! אולם אילו יציעו לנו ליום אחד בלבד לשבת על הכסא מהבוקר עד הערב בלי לעשות כלום, האם נהיה מסוגלים לכך?!

כאשר נקביל זאת לתפיסה של עולם ההרגשות שקיים בתוכנו, הבה ננסה לבדוק כמה זמן ביום הוא פועל אצל רוב בני האדם. המציאות מראה, שהמצב כיום אצל רוב האנשים הוא, שעולם ההרגשות פעיל לעיתים רחוקות בלבד, כגון כאשר ישנה שמחה קיצונית או רח"ל להיפך [ובמקרה הטוב, ישנם כאלו שכאשר מתקרב פורים ניתן להבחין מעט בשמחה על פניהם], אולם מעבר לכך, עולם ההרגשות של אדם ממוצע - אינו פעיל בחיי השיגרה.

ומכיון שהוברר לעיל בארוכה שעולם ההרגשות של האדם הינו מציאותי לא פחות מעולמו הפיזי, א"כ הזמן שהוא צריך לפעול ביממה צריך להיות מקביל לזמן שהגוף פועל, ומאחר שגוף המתפקד כראוי - פועל במשך כל היום, וגוף שאינו זז ממקומו - בודאי שאינו מתפקד כראוי, כך כאשר אנו עוסקים בעולם הפנימי שלנו שהוא עולם ההרגשה, בכדי שיתפקד כראוי - עלינו לדאוג להפעילו במשך כל

היום. ■ [מתוך דע את ילדיך פרק ג]

כלל צורת עסק התורה

התורה שהוא חושק לעוד וחושק לעוד וחושק לעוד כטבע האש שהיא יוצרת צמאון תמיד לעוד ועוד. כשיש לאדם את שני החלקים האלה גם יחד אז הוא מחובר למה שהוא עוסק עכשיו ותמיד יש לו את כח התביעה להוסיף עוד ולהוסיף עוד. הוא מוסיף מכח התביעה של האש הנמצאת בקרבו להוליד עוד ועוד דברי תורה. מי שזו צורת החיים שלו אז לא יתכן שהיום הוא כמו אתמול ומחר יהיה כמו היום. אם יתכן שהחיים של האדם הם כמו אתמול והמחר הוא כמו היום זה מחמת שאולי השכל שלו קבוע בדברי תורה, ולואי שגם זה יהיה בשלימות, על דרך כלל זה יכול להיות ממחייבים חיצוניים - יש סדר בתשע וחצי אז ברוך ה' הוא מגיע - אבל האם השכל שלו קשור לאותו דבר? זה מבחן עמוק מאוד שכל יחיד ויחיד צריך בדיקה. אבל אפילו אם השכל שלו קשור לאותו דבר אז מה שהיה אתמול יש היום! אם אין לו את הלב בוער אז הוא לא רוצה כל הזמן להתחדש ולהוסיף אלא כסדר הוא נע בתוך מהלך הדברים ונראה לו שהוא מצליח, שט על פני המים, מים של תורה, עוד יום ועוד יום, ב"ה עוד סוגיא ועוד סוגיא אז מה חסר? היה ליבם בוער - לב בוער לעולם לא נח ולא שקט הוא רוצה עוד, כמובן שצריך שיהיה יחס נכון בין חיבור השכל לתביעת הבעירה שבלב שזה לא יטשטש את המחשבה אלא תהיה לאדם בהירות של שכל, של מים שקטים. אבל מוכרח שיהיו לאדם את שני החלקים הללו של הדברי תורה.

הדברים מבוארים ומפורשים בהדיא ב'כרכא דכולא ביה' כאן בדברי הנפה"ח בשער ד', איך הצורה הנכונה של העסק בדברי תורה - מה היה בדורות ראשונים ומה חסר בדורות אחרונים. "דורות ראשונים... כל חפצם להגדיל כבודה ולהאדירה" וזהו מצד הדביקות בתורה לעצמה כמו שנתבאר. "והרחיבו גבולם בתלמידים רבים הגונים" זה מצד אהבת הבריות שבתורה, ללמוד וללמד תורת חסד על לשונה. "למען תמלא הארץ דעה" - דעה את ה' כמים לים מכסים. אלו שלושת החלקים שהוזכרו בפרקים הקודמים: תורה לשם התדבקות בתורה, תורה ע"מ להיטיב לזולתו ותורה ע"מ להדבק בו ית"ש. אבל מתי זה נעשה? כאשר השכל והלב של האדם בוערים בקרבו לדברי תורה, 'צמאה לך נפשי כמה לך בשרי', לך - לבורא, זה מעין אותו משקל שהנפש צמאה לדברי תורה, לא רק 'והערב נא' שבשעה שהוא עוסק הדברים ערבים כי הוא מרגיש את אמיתותם וישרותם, בהירותם ודקותם שנותנים תענוג לשכל שיש בו ביקוש של שכל, אלא גם לבו של האדם בוער למציאותה של תורה. ■ [נפש החיים שער ד' פרק א]

עומק ולפנים מן עומק במחשבה - המשך

אדם שעמל בדברי תורה באופן הראוי ונותן כל מחשבתו לעסק דברי תורה בשעה שהוא עמל בה, הוא מתקשר ומתחבר מכח השכל עצמו. בחיצוניות הוא צריך להרהר תמיד בדברי תורה, ובפנימיות לקשור את עומק מחשבתו לדבר, וע"י כן הוא נהיה מחובר לדברי תורה באופן של שכל. וגם כאן יש עומק לפנים מן עומק. ודאי שסדר בריאתו של עולם שהחלק החיצון יותר עוסק בדברי תורה רק בדיבור, לומד בקיאות בעלמא - "למגרס", והחלק היותר פנימי כבר לומד עיונה של תורה אבל גם זה במחשבה קלילה וככל שמעמיק בעומק העיון והבירור עדיין הוא לא נקשר באופן שמחשבתו קשורה בדברי תורה. האופן היותר עמוק שהוא חושב תמיד בדברי תורה אבל באופן של הרגל. ויותר עמוק בנפש האדם, שהוא חושב בדברי תורה כדרך הסוחרים שחושבים סחורתם מחמת ששם תשוקתם והוויתם לכן הוא חושב כל הזמן בדברי תורה מחמת שתשוקת הווית שכלו נמצאת בדבר ולכן הוא מהרהר שם כסדר. אך כל זה זה עדיין צורת עבודה של שכל בלי עבודה של לב.

תשוקה מתמדת ובווערת מכח הלב

עבודה שבלב זה לא רק "הוי אומר זוהי תפילה", אומר הנפה"ח להדיא, מה שהיה בדורות ראשונים וחסר בדורות אחרונים זהו לא החלק של השכל! והראיה שמכח הארה משמיא שירדה בדור דידן, יש ריבוי חידושים לרוב מחמת ריבוי מכח חלק ההתקשרות של השכל בלבד "עד שכמה מהתלמידים שמו כל קביעותם ועסקם רק בפלפולה של תורה לבד ולא זולת כלל". אבל אותו חלק שעליו דיבר הנפה"ח לעיל, "ושלהבת אהבת תוה"ק היה בוער בלבם כאש בווערת" היה בדורות ראשונים ונעלם וככל שיוורדים הדורות ומתרחקים ממדרגת הר סיני שהר סיני בוער באש עד לב השמיים - זו היתה הצורה של מתן תורה, הכח הזה של החיבור לדברי תורה הולך ונחלש. מחד אם אדם ינסה להבעיר את ליבו לדברי תורה בלי עומק עיונה של תורה בוודאי שזה אינו אלא דמיונות בעלמא, זו תשוקה לתורה אבל אין לו תורה. בעומק, מונחים באדם בצורה השלימה שני החלקים כמו שנתבאר: מחד מונח בו החיבור לתורה, ומאידך התשוקה לעוד תורה ועוד תורה ועוד תורה. אנחנו מגדירים באופן מדויק - מחד האדם מחובר למה שהוא עוסק בדברי תורה, הוא מחובר בעמקי נפשו לסוגיא בה הוא עוסק, בעמקי שכלו, ומאידך יש לו תבערה מתמדת לעוד תורה ועוד תורה - זו אהבת

שאלות ותשובות

שאלה:

הבת הגדולה שלי (בגיל 12 וחצי) תמיד היתה נותנת הערות והוראות לשאר הילדים (בצורה שלילית), לאחרונה זה החריף מאוד עד שעכשיו היא צועקת על כולם באופן מוגזם ביותר על כל דבר ודבר (כולל על אשתי). כל דבר עלול להפריע לה ולהביא לידי פיצוץ. אנחנו מאוד מנסים להראות לה אהבה והיא מקבלת יותר תשומת לב (גם חיובי) מכל הילדים גם יחד. האם לרב יש עצה?

תשובה:

לכל בעיה יש שרש ויש ענפים. ראשית צריך לזהות את השרש מה הם תכונותיה היסודיות המלוות אותה במשך הילדות בין לטוב בין למוטב. ואח"כ לנסות ולקשר מה מאותם תכונות גורמות לה להתנהגות זו. [הצעה זו הינה בעצם אבחון, עדיין לא פתרון. לאחר שיוכתר האבחון בהצלחה נוכל לגשת לפתרון הבעיה].

שאלות בכל תחומי החיים יתקבלו בכתובת: rav@bilvavi.net ויועברו אל הרב

הצטרף לרשימת העלון מדי שבוע ע"י אימייל subscribe@bilvavi.net

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.395.2440

לעורך ובכל ענייני העלון: parsha@bilvavi.net | לקחת חסות עבור עלון שבועי: sponsor@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829